

La participació cultural de la gent jove a Catalunya

Informe 2. Criteris de referència en l'elaboració de polítiques culturals adreçades a la gent jove

Co NC A

Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts

**Generalitat
de Catalunya**

La participació cultural de la gent jove a Catalunya. Informe 2. Criteris de referència en l'elaboració de polítiques culturals adreçades a la gent jove.

Document de treball encarregat pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts a Bissap Consulting amb l'objectiu d'elaborar una proposta de política cultural per incidir en al participació cultural dels joves.

L'equip de recerca de Bissap ha estat format per Araceli Antón, Estefania Lozano, Mireia Pratsdesaba i Paula Vallejo i Oihane Zuazua, sota la coordinació de Taína López i la direcció de Jaume Colomer.

Agraïm la col·laboració a totes les persones expertes consultades, als facilitadors que han gestionat els grups focals i, sobretot, als joves que han participat en aquests grups de discussió.

Barcelona, gener 2020

Taula de contingut

1. Presentació	4
2. El debat amb persones expertes	5
3. Consideracions prèvies	6
4. Eixos d'actuació i criteris	8
4.1. Eix 1: Reforçar la funció dels centres educatius com a espais culturals.....	8
4.2. Eix 2: Oferir al jovent una xarxa d'espais culturals de referència.....	9
4.3. Eix 3: Promoure la participació de la gent jove en la programació cultural del seu entorn.....	10
4.4. Eix 4: Donar suport a les iniciatives culturals de grups i col·lectius de joves.....	11
5. Casos de bones pràctiques	13
5.1. Polítiques culturals adreçades a joves.....	13
5.2. Experiències amb joves en l'àmbit local.....	14
5.3. Experiències amb joves en altres contextos.....	17

1. Presentació

L'estudi recent *La participació cultural de la gent jove a Catalunya 2001-2015*, que ha dirigit **Antoni Ariño** per encàrrec del CoNCA, és una anàlisi de les dades aportades per les enquestes sobre hàbits, pràctiques i consums culturals que ha realitzat el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya des del 2001, focalitzada en les enquestes del 2013 i el 2014, les més recents en el moment de l'estudi.

L'estudi, a més de constatar que la participació cultural de la gent jove és superior a la de la mitjana de la població, encara que s'orienta a determinades pràctiques menys institucionalitzades, fa una anàlisi excel·lent de les diferències i semblances entre les persones de 14 a 30 anys i la resta de la població. Al capítol final inclou dues reflexions sobre les dimensions de la participació cultural i les possibilitats que ofereix el concepte de règim cultural, elaborades a partir dels quaderns de camp emplenats per dos grups de treball, amb perfils diferenciats, realitzats a la ciutat de Barcelona la tardor del 2015.

Tot i el valuós coneixement que aporta en relació amb els interessos i hàbits culturals de la gent jove, no defineix els elements qualitius que porten el jovent a participar en unes determinades pràctiques culturals i a desestimar-ne d'altres.

El CoNCA ha considerat convenient continuar el camí iniciat realitzant una recerca qualitativa que ajudi a comprendre els factors que incideixen en la participació cultural de la gent jove. Es tracta de posar a la disposició de les persones responsables de les polítiques culturals models i criteris que les permetin promoure d'una manera efectiva una major i més satisfactòria participació cultural del jovent, la qual hauria de ser un repte compartit de les persones responsables de polítiques culturals, educatives i de joventut. Tot i que en la majoria de casos aquestes àrees de responsabilitat no han desenvolupat fins ara, de manera general, estratègies conjuntes, comencen a veure la necessitat d'un abordatge comú, tal com es proposa al Pla d'Actuació de Polítiques de Joventut 2017-2020.

A aquest efecte, el CoNCA va contractar els serveis de Bissap per desenvolupar un procés d'estudi i proposta estructurat en **dues fases**:

- a. **Un estudi qualitatiu** per conèixer els **factors que més incideixen en la decisió del jovent** de participar en unes determinades pràctiques culturals i de no participar en d'altres, a partir de la celebració de **grups focals amb joves** de diferents perfils i àmbits territorials¹.
- b. **Una consulta a un grup de persones expertes** per elaborar, a partir de l'estudi qualitatiu, una **proposta de criteris** que facilitin la participació cultural del jovent, per tal que sigui presentada i debatuda en **una jornada** en la qual participin responsables tècnics de polítiques culturals, educatives i de joventut.

Aquest informe és el resultat de la segona fase.

¹ Els perfils de persones joves convidades a participar en els divuit grups focals han resultat de la combinatòria de tres variables: la cohort d'edat, el nivell d'iniciativa cultural i la ubicació territorial.

2. El debat amb persones expertes

A partir de l'estudi precedent i del coneixement obtingut en una part dels grups focals de l'estudi qualitatiu, **Bissap** va elaborar un **primer document** de treball, que es va enviar per correu electrònic a les persones expertes que havien acceptat participar per tal que fessin les seves consideracions. Les aportacions rebudes van servir per elaborar un **segon document** de treball, que va ser objecte de debat en una reunió presencial de les persones expertes participants.

Posteriorment, es va elaborar un **tercer document**, que recollia els punts tractats a aquesta reunió, el qual es va enviar a representants tècnics dels departaments de Cultura, Educació i de l'Agència Catalana de la Joventut de la Generalitat, i que va ser objecte de debat en una reunió presencial. Finalment, amb les aportacions de la darre-ra reunió s'ha elaborat aquest informe, que vol ser sotmès a consideració de responsables tècnics de polítiques culturals, educatives i de joventut dels governs locals en una propera jornada de treball.

Les persones **expertes** que han participat en el procés d'elaboració d'aquest informe són les següents:

Lara Alonso	Vicepresidenta de l'Associació Amics de La Perla 29
Narcís Badosa	Tècnic de la Xarxa de Centres Cívics de Girona
Jordi Bordes	President de Recomana.cat
Judith Figuerola	Programa FlipArt, DIBA
Laura Fuster	Tècnica de Joventut de l'Ajuntament de Terrassa i responsable del Projecte BaumannLab
Pau Martinell	Director de la Xarxa de Centres Cívics de Girona
Clara Matas	Gestora i productora especialitzada en arts escèniques. Project manager del projecte <i>Teen Ambassadors Across Europe</i> , en el marc del programa CaixaEscena de 'la Caixa'
Rafa Milan	Cap del Departament de Cultura de l'Ajuntament del Prat
Pep Montes	Gestor cultural, gerent de l'Acellec i especialista en polítiques de joventut
Edu Ortiz	Tècnic de Joventut de l'Ajuntament de Girona
Ricard Pardo	Tècnic de Cultura de l'Ajuntament de Martorell
Bernat Puigtobella	Director d' <i>El Núvol</i>
Gemma Roura	Gestió i comunicació del Cercle Marboleny i festival Ésdansa
Alejandro Santaflorientina	Coordinador d'A Tempo
Tracy Sirés	Directora del Teatre Auditori de Granollers
Margarida Troguet	Gestora cultural, vicepresidenta del CoNCA

3. Consideracions prèvies

a. Sobre les polítiques culturals i educatives

En tots els espais de reflexió sobre les polítiques culturals adreçades a joves apareix una consideració avalada per nombrosos estudis: **les polítiques culturals necessiten la concurrència de les polítiques educatives**.

Un centre educatiu és una comunitat d'aprenentatge que ha d'assolir les competències curriculars establertes per una societat en un moment determinat. **A més de ser un espai de formació, també és un espai de cultura** que facilita, en molts casos, les primeres experiències culturals i pot ser un mediador òptim entre l'alumnat i els agents culturals de l'entorn.

La doble funció de proveir primeres experiències culturals i de mediar amb agents culturals fa que **les persones responsables de polítiques culturals demanin sovint als centres educatius que s'impliquin en el foment de la participació de la gent jove en pràctiques culturals**. Alhora, **un gran nombre de docents demanen a agents culturals que** valorin les oportunitats que brinden els centres educatius per formar interessos culturals en l'alumnat i **els ofereixin experiències culturals significatives** i incorporin la dimensió educativa en les seves pràctiques culturals.

Les dues parts consideren que es necessiten per dur a terme satisfactòriament la seva missió, però la majoria de vegades no desenvolupen estratègies conjuntes, entre altres motius, perquè les polítiques culturals i educatives són planificades i gestionades per diferents responsables.

Creiem que la participació cultural del jovent serà satisfactòria si trobem la manera d'encaixar ambdós àmbits de responsabilitat.

b. Sobre les polítiques de joventut

Les polítiques integrals de joventut aporten una **mirada transversal al desenvolupament de la gent jove**. La cultura hi té un paper destacat.

En aquest document no formulem propostes específiques adreçades a les polítiques de joventut, perquè no és el seu objecte. D'altra banda, considerem que **les polítiques de joventut són clau per afavorir la participació cultural del jovent**, atès que el personal tècnic de joventut és el més competent per actuar com a **mediador** amb la gent jove i, a més, ofereix una **xarxa d'espais joves** que poden constituir un **planter afavoridor de les seves primeres experiències culturals autogestionades**.

Per això caldria que les persones responsables de polítiques culturals establissin aliances amb les responsables de polítiques de joventut per generar sinergies entre els dos àmbits d'intervenció.

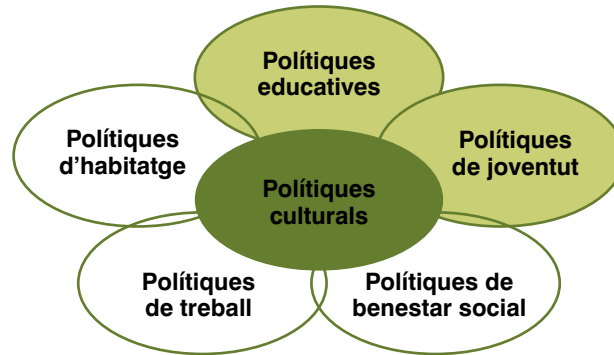
c. Sobre altres polítiques sectorials

Les polítiques sectorials de benestar social (**serveis socials, treball, habitatge**, etc.) poden ser un factor clau per afavorir la participació cultural de la gent jove, ja que la **satisfacció de les seves necessitats bàsiques és una condició determinant per desenvolupar valors i interessos culturals** i, per tant, per accedir a les pràctiques de l'entorn. Així mateix, les **polítiques esportives i les de turisme**² poden ser un canal adient per a molts perfils de joves per accedir a les pràctiques culturals.

És per això que convé que les persones responsables de polítiques culturals estableixin aliances estratègiques amb les responsables de polítiques sectorials orientades al benestar social.

2 Les polítiques esportives i de turisme poden formar part de les polítiques culturals en una concepció àmplia.

Per afavorir la participació cultural de la gent jove cal la **concurrència de les polítiques culturals, educatives i de joventut**, per la qual cosa és convenient que siguin configurades en una taula de planificació amb representació de les respectives persones responsables. També convé **encaixar aquestes polítiques amb les de benestar social, treball i habitatge**, ja que, si aquests factors no es resolen com cal, l'accés del jovent a pràctiques culturals és improbable. Ho mostrem en el diagrama següent:

4. Eixos d'actuació i criteris

A continuació proposem els **eixos d'actuació i criteris** que volen ajudar a **definir les accions** que s'han de dur a terme en cada realitat social d'acord amb la seva singularitat i circumstàncies. Els eixos d'actuació es corresponen amb **quatre nivells progressius** de pràctica cultural:

4.1. Eix 1: Reforçar la funció dels centres educatius com a espais culturals

Justificació

- La **funció primària de l'escola** és la d'ensenyar els llenguatges que són la base per crear i interpretar propostes culturals.
- L'escola, a més de ser un **espai de formació**, també pot ser un **espai cultural** que faciliti primeres experiències en aquest àmbit. Tot i que l'entorn familiar també facilita, en determinats casos, primeres experiències culturals, l'escola en pot facilitar amb caràcter universal a tot l'alumnat.
- La majoria d'escoles han abandonat els continguts memorístics, han adoptat un **model d'aprenentatge competencial i han incorporat, entre altres, pràctiques culturals** per assolir els objectius d'aprenentatge. La cultura s'ha incorporat de manera instrumental per assolir o millorar l'aprenentatge de les competències bàsiques.
- Si els agents culturals valoren els centres educatius com a **contextos de vida en els quals es formen els interessos i gustos culturals**, s'haurien d'implicar més en l'**oferiment d'experiències culturals a l'alumnat**. D'aquesta manera, els centres educatius podrien realitzar una tasca de **mediació o interlocució** entre l'alumnat i els operadors culturals.
- A més, els artistes que han fet un **màster en pedagogia** poden formar part dels equips docents.

Proposta de criteris:

- a. Promoure **que els equips docents siguin cada vegada més permeables a l'acció cultural** i valorin les oportunitats que l'escola pot oferir com a espai cultural.
 - Promoure **pràctiques culturals a les aules** relacionades amb els aprenentatges competencials bàsics.
 - Realitzar una tasca de **mediació entre l'alumnat i els operadors culturals** de l'entorn per facilitar la participació de l'alumnat en pràctiques culturals fora de l'àmbit escolar, i compensar, d'aquesta manera, les desigualtats d'oportunitats culturals derivades dels seus entorns socials d'origen.
 - Procurar **no generar gaire massa càrrega lectiva** per fer en el temps extralectiu per tal de facilitar que la gent jove tingui temps lliure per poder participar en pràctiques culturals del seu interès. Tal volta caldria eliminar els «deures», que no han demostrat mai la seva eficàcia en l'aprenentatge.
- b. Promoure que tots **els agents culturals de l'entorn territorial ofereixin a les escoles la participació de l'alumnat en experiències culturals** que tinguin lloc en el marc escolar o en els espais culturals de la ciutat.
 - Els operadors culturals han d'oferir als equips docents la possibilitat de **dissenyar conjuntament les experiències culturals** que proveiran a l'alumnat per tal de garantir l'encaix de les dimensions cultural i educativa.
 - **Els governs locals han de finançar** la participació de l'alumnat en les pràctiques dels operadors culturals del territori per garantir-ne la viabilitat, continuïtat i universalitat.

4.2. Eix 2: Oferir al jovent una xarxa d'espais culturals de referència

Justificació

- El jovent necessita disposar **d'espais culturals de referència, físics i virtuals**, en els quals pugui tenir **experiències culturals continuades, tant creant-ne com participant-hi**.
- El jovent busca trobar-se i dur a terme pràctiques culturals en **espais que les persones adultes no fiscalitzin** i el permetin **dur a terme les seves iniciatives amb llibertat i, si s'escau, transgredint convencionalismes**. Són, sobretot, **espais d'aprenentatge**.
- El jovent ha de **conèixer quins són els espais culturals de referència** del seu entorn territorial i **com accedir-hi**.
- Els espais culturals de referència de la gent jove poden organitzar-se en forma de xarxa incorporant espais de diferents **contextos**: centres culturals de proximitat, espais joves, centres d'educació en el lleure, equipaments esportius i espais culturals comercials.
- Les persones adultes responsables d'aquests espais han d'entendre que la seva funció és **facilitar** les pràctiques culturals del jovent.

Proposta de criteris

- a. Els espais culturals poden ser considerats «de referència» si les persones joves els coneixen, consideren que estan protegides de les interferències de tercers i se'n senten protagonistes:
 - Consideren que **els coneixen** quan hi han tingut alguna experiència significativa.
 - Consideren que són **espais protegits** quan no permeten les interferències de tercers que puguin fiscalitzar o bloquejar les seves iniciatives.
 - Se'n consideren **protagonistes** quan els senten seus perquè emprenen les iniciatives, les quals poden estar obertes a la resta de població.
- b. En aquests espais hi han de poder desenvolupar **pràctiques culturals** que, si s'escau, fugin del perímetre convencional de la cultura, fent una tasca tant de creació com de producció o com a persones receptors participants en pràctiques de tercers, amb alternança de rols, que afavoreixin l'esperit crític i aportin noves mirades.
 - Ha d'haver-hi **plena llibertat creativa de continguts, estètiques, llenguatges, etc.**, tenint present que el procés és tan important o més que el producte resultant i que aquest no necessàriament és un requisit exigible.
 - En aquests espais cal **ajudar el jovent a ser conscient que té alguna cosa a aportar** i que la cultura és un mitjà per fer-ho, i això implica creure-ho i donar-hi valor.
 - Les persones **adultes responsables** d'aquests espais han de desenvolupar diverses funcions:
 - **Escollar** activament les demandes i propostes culturals de la gent jove per conèixer els seus interessos i necessitats.
 - **Acompanyar** els processos de creació, producció i difusió/exhibició de propostes, afavorint la seva capacitat d'iniciativa i autogestió.
 - **Aportar**, si s'escau, coneixement tècnic sobre continguts culturals.
- c. Aquests espais han de donar valor i potenciar **l'intercanvi** entre pràctiques culturals generades per joves com a factor d'enriquiment personal més enllà de les lògiques de consum.
- d. La gestió d'aquests espais s'ha d'inspirar, en la mesura que sigui possible, en un model de **governança participativa**. El pacte i el compromís són dues eines bàsiques.

Contextos

- a. **Centres culturals de proximitat**
 - Les **biblioteques i els centres cívics**, entre altres, estan molt ben posicionats per oferir espais de referència cultural al jovent i facilitar que pugui interactuar amb altres estadis generacionals. Caldria fer extensiu això a altres equipaments que ofereixen una programació cultural i als festivals.

- El **teixit associatiu esportiu, cultural, social i de lleure** ofereix valuoses oportunitats d'aprenentatge de la participació i d'autogestió d'iniciatives comunes. Sovint poden actuar com a «paraigua» legal de les iniciatives de grups de joves.

b. Espais joves

- Les polítiques de joventut han posat en funcionament en molts municipis els anomenats «**espais joves**», concebuts com a espais de trobada i d'autogestió d'iniciatives en un context protegit.
- Aquests espais són molt necessaris com a **xarxa primària de trobada de la gent jove**, però han d'estar connectats amb els equipaments culturals de l'entorn i oberts a la participació de població no jove per evitar la *guetització*.

c. Centres d'educació en el lleure

- Els espais i centres d'educació en el lleure ofereixen al jovent notables **oportunitats de desenvolupar pràctiques culturals** amb una dimensió educativa.
- Aquests espais acostumen a estar sota la responsabilitat de **professionals o voluntaris que generen confiança en la gent jove**, duen a terme funcions d'acompanyament i són referents d'autoritat.

d. Equipaments esportius

- L'equipament esportiu aglutina molts joves perquè l'esport és una pràctica preferent. Més enllà d'unes instal·lacions, són un espai de trobada i de socialització.
- Caldria establir **acords de col·laboració** entre els centres culturals i els esportius per canalitzar els interessos culturals que sorgeixin que hi sorgeixin.

e. Espais culturals comercials

- Els bars i establiments similars que ofereixen programacions musicals i d'altres propostes culturals, les sales de ball, les botigues d'equipament multimèdia, etc., són espais de trobada habituals i poden ser generadors d'iniciatives de la gent jove.
- Es poden establir **acords de col·laboració** amb els gestors d'aquests espais per al foment de pràctiques culturals de joves.

4.3. Eix 3: Promoure la participació de la gent jove en la programació cultural del seu entorn

Justificació

- Els responsables d'equipaments i projectes culturals lamenten sovint **l'escassa participació de joves** en les seves propostes i es pregunten quines propostes poden oferir-los per incorporar-los a la comunitat de públics habituals.
- Els **interessos** de les persones joves, com els de les adultes, **són molt diversos**; per tant, tot i que hi ha pràctiques predominants, sobretot en les cohorts més joves perquè s'exerceix més la pressió de conformitat del grup, cal abandonar la idea que hi ha pràctiques culturals específiques de la gent jove.
- L'estratègia és promoure la participació del jovent en **pràctiques presencials de la programació cultural de l'entorn** implicant la gent jove que hi participa habitualment en la programació i gestió de la proposta de valor.
- En el consum cultural de la gent jove cal afavorir especialment la **capacitat d'interpretació crítica** de les seves experiències culturals a partir de valors ètics compartits, com un factor que facilita la **innovació**.
- Els estudis precedents han posat l'accent en alguns **factors que incideixen en la seva participació**: l'espai, la confiança en l'operador, la possibilitat de transgressió, el grup, etc. Cal que els operadors culturals tinguin clar que han de **gestionar bé aquests factors** per oferir al jovent una proposta de valor que li interessi.

Proposta de criteris

- a. Cal vetllar perquè **la programació contingui experiències culturals d'interès majoritari del jovent** per tal que el grup no generi resistència —escollir música, veure sèries, ballar, etc.. Aquestes poden configurar el nucli de l'oferta, sobretot en estadis inicials o en les cohorts més joves, tot i que cal anar introduint progressivament pràctiques d'interès més minoritari.
- b. **Els operadors han de canviar la manera de programar per a joves**: han de passar a **programar «amb» joves** convidant-los a ser subjectes actius en la presa de decisions i la gestió posterior de les propostes.
 - Diverses experiències avalen que la millor programació «per a joves» és la que es fa amb la participació de joves i que són aquests qui després la **comuniquen i prescriuen** a persones de la seva generació a manera d'*ambaixadors* culturals.
 - En aquest sentit, es pot oferir a grups de públics joves la possibilitat de **participar en l'elaboració d'una programació per a joves** que formi part de la programació general de l'equipament o projecte oberta a tothom.
 - A més de participar en la programació, poden assumir responsabilitats en la **comunicació i prescripció** de les propostes a altres joves (rol d'*ambaixadors* culturals).
- c. **Els operadors també han de promoure la creació jove** i incloure-la en la programació.
- d. Cal oferir al jovent un **taller permanent d'anàlisi de propostes culturals** perquè pugui **compartir punts de vista** amb els seus creadors, productors o intèrprets, a l'estil de l'Escuela de Espectadores³ de Buenos Aires. L'objectiu és capacitar-lo com a públic perquè tingui més **capacitat d'anàlisi crítica i elecció de propostes** i, per tant, de prescripció.

4.4. Eix 4: Donar suport a les iniciatives culturals de grups i col·lectius de joves

Justificació

- La gent jove que participa habitualment en espais culturals de referència i en la programació cultural del seu entorn pot tenir interès a **constituir un grup per emprendre i realitzar pràctiques culturals autogestionades** a partir dels seus interessos.
- Les iniciatives que emprèn poden ser considerades dins el perímetre convencional de la cultura o, en cas que no sigui així, es pot considerar que tenen **una dimensió cultural**. En molts casos aporten iniciatives **innovadores**.
- Aquests grups es constitueixen en forma de **comunitats d'interès cultural** i poden ser **presencials o virtuals**.
- **Les dificultats** que sorgeixen en la constitució i el funcionament d'una comunitat d'interès cultural (organitzatives, manca de recursos, espais de realització, etc.) poden fer fracassar la iniciativa perquè en l'estadi inicial són fràgils.
- Cal donar **suport als grups i col·lectius de gent jove emprenedora** d'iniciatives culturals sense interferir en les seves accions.

Proposta de criteris

- a. Cal establir un perímetre flexible en la identificació de la **condició cultural de les propostes**, ja que és un concepte en contínua revisió i és millor incloure que excloure.
- b. El suport pot ser de diferent **tipus**:
 - **Logístic o infraestructural** (espais i equipament tècnic o tecnològic⁴)

³ Aquest model d'intervenció va ser sistematitzat per **Jorge Dubatti** a Buenos Aires.

⁴ Especialment estudis de gravació, càmeres de vídeo i fotografia, impressores 3D, programes d'edició de vídeo, fotografia, música, disseny gràfic, creació digital i desenvolupament web.

- **Financer** (ajuts o acompanyament per obtenir-ne)
 - **Relacional** (escoltar la gent jove i parlar del que vol fer i de les dificultats, posar el jovent en contacte amb tercers)
 - **Visibilitat social** (difusió i prescripció)
 - **Tècnic** (suport a la planificació i gestió executiva del projecte)
- c. El suport ha de ser entès com un **acompanyament** respectuós (i exigent) **als processos** que desenvolupin, sense exigir resultats, i actuant sobre demanda.
- d. És millor oferir **cofinançament** que finançament complet per facilitar l'aprenentatge de captar i gestionar recursos econòmics. El cofinançament té com a objectiu fer viables les seves iniciatives, però no vol anul·lar l'aprenentatge de cerca de recursos. El grau de capacitat de cofinançament depèn de cada circumstància, i cal evitar que la manca de finançament sigui un factor que faci inviable la iniciativa.
- e. Per fer emergir i conèixer projectes culturals de grups de joves es pot fer una **convocatòria anual oberta** en la qual es defineixin uns requisits d'accés i uns factors que meriten, i establir, doncs, dues modalitats (una per a cada cohort d'edat).

5. Casos de bones pràctiques

Més enllà de formular una proposta de criteris, hem considerat útil esmentar, amb ànim il·lustratiu, alguns casos de bones pràctiques a dos nivells:

- a. Polítiques culturals adreçades a joves
- b. Experiències amb joves en l'àmbit local o en altres contextos

Els casos de bones pràctiques sempre **són excepcionals** i resulten d'esforços fora de mida dels seus promotors. Caldria **convertir-los en estructurals**; és a dir, promoure que es generalitzin arreu del territori a partir de **l'anàlisi de les estratègies i metodologies que els fan reeixir**.

5.1. Polítiques culturals adreçades a joves

EN RESIDÈNCIA

L'educació té un paper clau en la formació de la sensibilitat artística. Un bon exemple de connexió entre l'àmbit artístic i l'ensenyament reglat a secundària i que incorpora artistes de diversos àmbits als instituts és el programa En Residència, promogut per l'ICUB i el Consorci d'Educació de Barcelona.

<https://www.enresidencia.org/ca>

Barcelona Districte Cultural

És un circuit estable d'espectacles professionals i un programa de creació de projectes artístics comunitaris. El Barcelona Districte Cultural busca tant apropar la cultura als ciutadans com els ciutadans a la cultura, amb el propòsit de convertir-los en agents culturals actius.

Les entrades són gratuïtes perquè el cost no sigui una barrera.

<https://www.barcelona.cat/districtecultural/ca/que-es>

Escena 25

Escena 25 és una campanya social impulsada pel Departament de Cultura que vol afavorir l'accés a espectacles de teatre, circ, dansa i concerts. Adreçada a joves entre 18 i 25 anys, també permetrà donar a conèixer les programacions estables destinades al jovent dels equipaments públics i privats. És resultat d'una aliança formada per teatres i sales de concerts de Catalunya amb el suport del Departament de Cultura.

<https://www.escena25.cat>

[TERRAoasi] Art i Educació Lab

Aquest projecte és transversal, organitzat entre els serveis municipals d'Educació, Cultura i Joventut de Terrassa, i va sorgir d'un projecte del Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona i ACVic Centre d'Arts Contemporànies anomenat «Porositats». Posa en relació l'art, la pedagogia i el context territorial a partir de la combinació d'**escoles** (equip educatiu i alumnat), **institució cultural** (personal tècnic municipal i gestors d'espais culturals), **creadors** (artistes, dissenyadors...) i **barris** (llocs, espais, entorns o territoris específics de la ciutat). L'objectiu principal és que la comunitat educativa obtingui una experiència al voltant d'un projecte artístic, que haurà estat gestionat de manera transversal per artistes, educadors i alumnat.

<https://terraoasi.wordpress.com/terra-oasi/>

Programa Ara Art, del Departament d'Educació

El Departament d'Educació disposa des de fa uns anys d'un programa marc anomenat Ara Art, que té l'objectiu de potenciar l'educació artística a l'escola com a eix vertebrador de la formació integral de l'alumnat. El projecte artístic singular de cada centre queda definit en el projecte curricular.

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/ensenyaments-artistics/araART/>

Programa d'arts escèniques i música en l'àmbit escolar

Els objectius d'aquest programa són els següents: donar suport a les polítiques educatives i culturals municipals; promoure els programes d'arts escèniques i música en horari escolar per tal de formar públic espectador; educar en la sensibilitat artística i crear nous públics a les arts en viu; articular programacions artístiques de qualitat, adequades a cada nivell educatiu; oferir experiències participatives i de pràctica escènica i musical a l'àmbit escolar com a recurs pedagògic per desenvolupar noves estratègies d'aprenentatge del currículum educatiu i de les competències bàsiques, i garantir la igualtat d'oportunitats d'accés de l'alumnat a l'oferta artística sigui quina sigui la seva procedència geogràfica. Les línies d'intervenció són les següents: elaboració, foment i difusió d'un model de programes d'arts escèniques i música a l'àmbit escolar i de les bones pràctiques; finançament dels programes d'arts escèniques i musicals a l'àmbit escolar a través d'una línia de suport, i formació a docents i programadors per tal de promoure aquests programes.

https://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpcc/subdireccio_general_de_promocio_cultural/projectes/arts-esceniques-i-musica-en-lambit-escolar/

FlipArt

El programa FlipArt té la finalitat d'incentivar les arts entre la gent jove i apropar-la-hi. Es dirigeix a alumnat d'instituts i cicles formatius de fora de Barcelona. N'hi ha diversos tipus: convidar artistes perquè expliquin la seva experiència, conèixer els oficis tècnics vinculats a les arts escèniques i fer un monogràfic amb diferents professionals que donin a conèixer a l'alumnat les seves disciplines escèniques a partir d'una introducció pràctica.

<https://www.diba.cat/web/oda/flipart>

5.2. Experiències amb joves en l'àmbit local

Stalkers

Diversos festivals d'arts escèniques, com el Festival **SÀLMON<**, estan engegant **projectes de coprogramació** adreçats a una franja d'edat més avançada, però també recomanable de seguir. Aquests festivals comparteixen el **projecte Stalkers (dispositiu per a joves curadors i curadores)**.

<https://salmon-dance.com/fitxa/stalkers-durant-tot-el-festival/>

InfoK

Cal promoure la creació de **plataformes d'informació directa i continguts de qualitat**. Un exemple encertat de rigor i diversitat de programació i continguts és el cas del programa InfoK, adreçat sobretot a públic més infantil de 8 a 12 anys.

<https://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/>

Adolescents.cat

Un altre referent d'informació, que és un èxit de seguidors i arrossega molts joves, és adolescents.cat. Seria interessant inspirar-se en aquesta fórmula d'èxit a l'hora d'oferir continguts específicament culturals.

<https://adolescents.naciodigital.cat>

NovaVeü (Recomana.cat)

#NovaVeü és una comunitat de joves prescriptors (de 18 a 30 anys) impulsada per la plataforma de crítics Recomana.cat i que incentiva els seus membres a tenir una mirada crítica de les arts escèniques i a difondre-la. El projecte disposa d'un blog on es comparteixen les opinions dels membres i altres materials de prescripció (assistència a assaigs, cròniques de festivals...). A més, hi ha una forta activitat de difusió a través de les xarxes socials internes i externes del grup, que actualment està format per vuitanta membres de Barcelona, Girona i rodalies amb diferents nivells d'implicació.

Com que les circumstàncies del jovent és molt canviant (per motius vitals, de feina o d'estudis), #NovaVeü promou constantment la rotació entre els membres en funció de la seva demanda i disponibilitat. Cada membre pot triar fins a quin punt s'hi implica en cada moment. A més, trimestralment s'obre una convocatòria perquè altres joves puguin entrar al projecte. Considerem que s'ha d'evitar massificar aquest col·lectiu per poder mantenir una atenció personalitzada per als membres, tot i que entenem que hi ha de poder passar molta gent.

<https://www.recomana.cat/recomanacions/a-la-cuina/sobre-novaveu>

Habitació 14/18

El jovent ha de **tenir oportunitat d'implicar-se, participar, emocionar-se i opinar**, però ha de sentir-se segur en un **entorn protegit**. Un projecte inspirador en el marc d'un centre cultural podria ser Habitació 14/18, promogut conjuntament pel MACBA i el CCCB, els quals proposen un nou espai d'activitat per al públic d'entre 14 i 18 anys. Aquest punt de trobada actiu, que s'obrirà cada dissabte de 17 a 22 h, neix com a plataforma altament flexible, ja que és el mateix públic usuari el que anirà modulant-ne el perfil. S'hi desplegarà una programació continuada d'activitats i es podrà fer un ús lliure dels recursos que el MACBA i el CCCB suggereixin. El programa vol arribar a joves de l'àrea metropolitana i desenvolupar una vinculació especial amb el Raval.

<https://www.habitacio1418.org/el-projecte>

La Descomunal

La Descomunal és una trobada bimensual per posar en comú experiències artístiques a la ciutat de Terrassa. La convocatòria neix el maig de 2014 com a iniciativa del **BaumannLab**, que s'encarrega d'ajuntar el primer grup d'artistes i muntar la primera trobada. A partir d'aquí, la idea és que els col·lectius que s'hi sumen s'encarreguin d'organitzar aquestes trobades proposant nous temes, formats i espais, i que hi convidin més artistes a formar-ne part. L'objectiu és convertir-se en un lloc de trobada entre persones que treballen en el món artístic per conèixer-se i començar a crear vincles que ens portin com més lluny millor.

<https://www.baumannlab.cat/node/489>

La nostra temporada

La revista Time Out Barcelona presenta «*La Nostra Temporada*», un número especial realitzat en col·laboració amb Escena 25 que vol impulsar les arts escèniques i la música entre els joves de 18 i 25 anys. Aquest número, a més, ha estat creat per un grup de disset joves que es dediquen professionalment al periodisme, la fotografia i la il·lustració que s'han instal·lat a la redacció de la revista durant un mes.

<https://www.timeout.cat/barcelona/ca/que-fer/un-time-out-exclusiu-per-a-joves>

/UNZIP del Prat del Llobregat

/UNZIP és un projecte transversal i amb diverses dimensions en el qual participen diferents agents, com ara Joventut, que hi treballen conjuntament i transversalment.

http://www.unzip.elprat.cat/Home/_H4QS29qxa73VdaW-jJsgfUUJeWIVAYqyBifVdubkQL_d8X-ZorsyGA

Projecte youFonic, de Terres de l'Ebre

youFonic és un espai transversal adreçat al jovent; un escenari per a actuacions musicals que van més enllà de la posada en escena en què es propicia un diàleg entre artistes i el públic, els quals hi comparteixen les seves experiències i inquietuds. Forma part d'un projecte més ampli: el festival Eufònic.

<https://eufonic.net/youfonic-un-espai-transversal-adrecat-al-joves/>

CaixaEscena

CaixaEscena és un programa de “la Caixa” que promou les pràctiques teatrals en els centres educatius amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament integral dels infants i joves gràcies als valors intrínsecs que aporta el teatre.

Link: <https://www.caixaescena.org/ca/per-a-professors>

Projecte Tàndem

El projecte Escoles Tàndem, de la Fundació Catalunya – la Pedrera, és un programa educatiu innovador per a centres d'ensenyament que vol concretar un nou projecte pedagògic a partir de l'especialització en una matèria singular (música, ciències, audiovisuals, etc.) que articuli el currículum dels centres que hi participen (habitualment, en barris de risc social). Durant tres anys s'estableix una relació de col·laboració entre aquests centres educatius i institucions de referència del país, com ara el MNAC, el Mercat de les Flors o el TNC, amb l'assessorament, el seguiment i el finançament de la Fundació Catalunya – La Pedrera i la col·laboració del Departament d'Educació. Tot el claustre s'involucra a treballar-hi.

link: <https://escolestandem.cat/el-projecte>

Projecte Planters de ConArte Internacional

El Projecte TOTS DANSEN té l'objectiu de reforçar i incrementar el compromís de la dansa amb l'educació, les escoles i la comunitat i impulsar projectes educatius i d'accions de proximitat que permetin la transmissió dels valors que pot aportar de manera intrínseca la dansa com a art.

<https://www.conarteinternacional.net/projectes>

Projecte Tots Dansen, del Mercat de les Flors

Aquest projecte té com a objectiu principal fomentar i donar a conèixer la dansa contemporània en el territori. Apropa aquesta especialitat artística a l'alumnat de centres públics d'ensenyament secundari i de batxillerat de la ciutat de Barcelona. Esdevé un procés d'aprenentatge i connexió per a l'alumnat i per al professorat implicat, una eina formativa i educativa, i un espai únic d'expressió a partir d'experiències i propostes diverses.

<http://mercatflors.cat/projecte-tots-dansen/>

Projecte Creaciència, de la companyia de dansa Lantana

Creaciència activa la creativitat i fomenta l'interès de l'alumnat de primària cap a la ciència a través de representacions espacials o visuals a partir del moviment. Aquest projecte utilitza un model pedagògic dinàmic i reflexiu, atenent les capacitats individuals de cada alumne.

<http://www2.udg.edu/coneix/LaUdG/LaUdGenxifres/Mem%C3%B2riaacad%C3%A8mica/Activitatsdelcursacad%C3%A8mic/tabid/18986/p/51077/language/ca-ES/Default.aspx>

Cantània, de l'Auditori de Barcelona

Cantània és un projecte de sensibilització musical en cooperació amb L'Auditori. Té un efecte multiplicador, tant pel que fa a les escoles (augment del nivell de música, etc.) com quant a les famílies, ja que per a moltes és el primer concert al qual assisteixen en un auditori. Anualment estrena una obra encarregada expressament a lletristes i compositors catalans.

<https://www.auditori.cat/ca/cantania-babaua>

Projecte A Tempo, de la Fundació Ciutat Invisible

A Tempo - Arts i Formació s'estructura en dos blocs: un seminari de formació per a professionals i un programa d'activitats destinades a la gent jove, o en les quals la gent jove és la protagonista. La perspectiva del projecte és que les col·laboracions es puguin allargar en el temps i l'espai, per assegurar que cada vegada hi hagi més col·lectius que participin activament de la vida cultural de les nostres ciutats.

<https://www.ciutatinvisible.org/a-tempo/>

Projecte Pedagogia de l'Espectacle, de la Fundació Torre del Palau

Pedagogia de l'Espectacle és la primera experiència d'educació per a l'espectacle a les escoles de Catalunya. Ja fa quaranta anys que organitzen sessions de teatre i cinema, audicions musicals i espectacles de dansa per a escolars. Treballen per oferir una experiència artística amb valor afegit, on el públic infantil es resitui i amplii el seu coneixement de les arts escèniques, hi mantingui una actitud positiva i en gaudeixi.

<http://www.torredelpalau.org/pedagogia-de-l-espectacle/>

5.3. Experiències amb joves en altres contextos

Place des Arts

L'excel·lent programa educatiu de **Place des Arts**, un equipament ubicat a Montreal, és finançat per l'Estat perquè els artistes puguin realitzar una tasca de mediació i s'adrecin als joves espectadors per explicar-los la seva visió del fet artístic.

<https://placedesarts.com/fr/education-et-animation/education>

Teen Ambassadors across Europe

Aquest projecte constitueix un exemple de com no solament el jovent **sinó també el professorat pot ser referent i prescriptor**, treballant amb adolescents i professorat de diversos països europeus per incorporar-los al procés de la confecció d'una programació teatral, i expressant i compartint les respectives necessitats, prioritats, desitjos, limitacions i reptes.

<http://teentheatreetwork.eu/what-is-t-e-e-n/>

Kunstenfestivaldesarts

Aquest festival internacional està dedicat a les arts escèniques —teatre, dansa, *performance* i cinema— i presenta formes híbrides i poc convencionals. Se celebra cada any a Brussel·les durant tres setmanes al maig i presenta projectes en més de vint escenaris culturals, així com a l'espai públic. El festival és nòmada: la col·laboració amb els seus múltiples socis és essencial i es basa en un diàleg continu. Plegats donen suport a projectes artístics notables i els comparteixen amb un públic que busca ampliar el seu camp de perspectives. És decididament urbà i està ancorat en una complexa i diversificada xarxa de comunitats.

<https://www.kfda.be/en>

Engage! Young Producers

Engage! és un projecte cultural europeu que vol promoure la participació de la gent jove en la vida cultural i literària com una forma d'empoderament, amb especial èmfasi en aquells grups actualment infrarepresentats. L'objectiu és afavorir-ne la igualtat en l'accés a la cultura com a forma d'empoderament i foment del pensament crític. Actualment, una part important de la cultura i de la producció artística local depèn d'organitzacions que no sempre inclouen aquests col·lectius en les programacions. El projecte pretén canviar aquesta situació situant la gent jove en l'agenda de les organitzacions literàries europees.

<https://engagenow.eu/ca/about/>

El relat de casos no és exhaustiu, estem recollint diferents experiències que permetin definir models eficients de participació cultural dels joves. En cas que conegueu alguna experiència que considereu important que quedi recollida, la podeu fer arribar a: estudis.conca@gencat.cat

Notes:

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

La participació cultural de la gent jove a Catalunya

Informe 2. Criteris de referència en l'elaboració de polítiques culturals adreçades a la gent jove
